

Hodnocení zahraničních osobností

AC se vždy snažila udržovat správnou věrouku v mezích biblického pravověří, ale odmítala vytvořit „věroučný strop“⁴⁹¹. Přesto si nelze ne všimnout zajímavého paradoxu. Pokud se jednalo o určité hereze, které byly nalezeny u charismatiků, bylo možné – často přes odpor některých pastorů – vznést proti nim kritiku. Pokud ovšem stejná učení sdíleli proponenti z řad letničních, kritika již umožněna zpravidla nebyla a existovala dokonce snaha ji umlčet. Jinými slovy to, co neprošlo lidem jako Margies nebo Hagin, bylo tolerováno nebo dokonce chváleno u lidí jako například Freidzon nebo Annacondia. (Více o tom v kapitole „Argentinskou cestou přes Toronto do Pensacoly“).

⁴⁹¹ Jedná se o termín Rudolfa Bubika.

Vývoj učení o delegované autoritě

Motto:

„Církev existuje díky poslušnosti... Zda člověk v autoritě má pravdu či nikoli, to se nás netýká, neboť je přímo odpovědný Bohu... Poslušný člověk potřebuje jen poslouchat, Pán nás nebude činit odpovědnými za mylnou poslušnost, ale povolá k zodpovědnosti autoritu, zodpovědnou za tento mylný čin...“

Watchman Nee, Duchovní autorita

„Je pravdou, že znásilňuje-li autorita slabé svědomí druhého, hřeší. To ale neznamená, že ji v tomto případě neposlechnu. (Armáda např. takovéto problémy vůbec nezná.) Nejde o hříchy definované Bibli. Ukáže ho až čas.“

Aleš Navrátil, reakce na dopis Františka Paly o svědomí

„Někteří se zase necítily být vůbec obviněnými... Mimořádnými lidovými soudy na Praze XIV byla odsouzena a poté popravena celá řada nacistických zločinců, včetně velitele Pankrácké věznice Paula Sopy nebo pomocníků kata Weisse, Týfky a Nerada. Ti všichni argumentovali tím, že jen poslouchali rozkazy...“

Jiří Hošek, Norimberský proces

Nástin pozadí

K tomu, aby bylo možné lépe proniknout do uváděných faktů v jejich dějinném kontextu, bude dobré stručně nahlédnout na jednu z nejzásadnějších charakteristik AC, kterou se tato odlišuje od ostatních protestantských, resp. evangelikálních církví. Jedná se o učení o autoritách, které je nápadné snad každému, kdo na tuto problematiku nahlédne zvenčí, ale která není zcela čitelná členům církve, kteří ji sdílejí jako „zjevenou pravdu“ prakticky od svého

obrácení a křtu. Jen na tomto pozadí je možné lépe pochopit některé krize sborů jako Brno, Praha, Znojmo, Kutná Hora, Kladno a později snad i Olomouc apod. Také z tohoto úhlu pohledu bude mnohem srozumitelnější krize v Křesťanském životě a skutečnost, s jakou lehkostí si Torontské požehnání vybojovalo svoji neotřesitelnou pozici v pneumatologii AC.

Nelze zde samozřejmě generalizovat; byli jedinci, jako například pastor Bohuslav Wojnar, který měl otevřené hledí a se svými kritickými postoji se k pojetí učení o autoritách neskrýval ani v soukromí ani veřejně. Mnohem decentněji, spíše v soukromí, vystupoval například Milan Buban nebo později a jasněji Jiří Malý a svým způsobem Pavel Dolejší, kteří vznášeli nejen teologické námítky. Nicméně každý člen, pokud chce v daném systému uhájit svoji službu, o které je přesvědčen, že je k ní Bohem povolán, je nakonec nucen nejen systém akceptovat, ale zřejmě i sám – jak ostatně bude zdokumentováno v této kapitole – aktivně aplikovat. Tím však obvykle vzniká problém se svědomím. Nezřídka se pak člověk mohl dozvědět od některých „nižších autorit“ rozličné názory, ale často pod slibem mlčenlivosti. Různé informace, které by mohly být v konfliktu s názory autorit, podléhaly téměř konspiraci. Vyloženým bojovníkem proti zbytnělé autoritě se v této době stal František Pala, a to až do svého kázně a vyloučení z AC.

Učení o „autoritách“ zajisté nevzniklo náhle. Jeho kořeny je možné spatřit už v úvahách mezi Rudolfem Bubikem a Janem Konderlou. Bubik vzpomíná na svůj rozhovor s Konderlou poté, co byli přítomni na vyučování o církvi jedním Kanadánem a obdivovali stabilitu římského katolicismu a Svědků Jehovových:

„...jsou dvě duchovně mrtvé církve, a protože mají silné struktury, není možné je žádným způsobem zničit“. To mne také zaujalo, hlavně když řekl: “Zkusme tady vzít systém struktur a dát do něj život a uvidíme, co to udělá“... Neorganizovaná církev nefunguje, zatímco přeorganizovaná je mrtvá“⁴⁹².

⁴⁹² BUBIK, Rudolf. Historie letničního hnutí VI., Křesťanský život. 2007, s. 77.

Ačkoliv se Rudolf Bubik kritikou ke katolicismu netajil, opakovaně od něho bylo možné slyšet, že AC stojí na pomezí katolicismu, s nímž sdílí víru v zázraky, a protestantismu v pohledu na Písmo⁴⁹³. Rovněž se netajil svým respektem k biskupskému systému, který je natolik stabilní, že přežil mnohá dělení. Nutno dodat, že i reformaci. Ačkoliv věřil, že tato církev je mrtvá a neuznával „papežský primát“, to, že by zde „mrtvost“ nějak souvisela se strukturou, si patrně nijak nepřipouštěl. Jednoduše věřil, že daný systém dovládne rozvíjet život z Ducha. Ovšem již nezdůrazňoval, že tato stabilita je i výsledkem striktního Kanonického práva, kterým je systém v římskokatolické církvi usměrněn a kterému jsou zde autority poddány.

V souvislosti s tímto příběhem pak dodal, že satan se snaží rozbit církevní hierarchii a nahradit ji rovností mezi lidmi:

„Setkal jsem se nedávno s popisem jedné východní církve, která je velmi silná hlavně v Japonsku a v Číně. Její učení hovoří: “Dva lidé si mohou být rovni jen tenkrát, pokud jsou to přátelé. Mimo tento vztah, ať je to v rodině, ve společnosti, v církvi, rovnost neexistuje, tam je vždy někdo nadřazený a někdo podřazený“. Ani tuto církev nejde rozbit. Dábel tento systém zná, ale současně používá opačné zbraně u církvi, které mu jsou nebezpečné, které by mohly ničit jeho vládu nad lidmi a nad národy. Tam tvrdě prosazuje, že jsou si všichni rovni“⁴⁹⁴.

Pokud Bubik v této souvislosti vzpomínal na dobu totality, občas připomínal, jaká poslušnost v církvi tehdy byla, zatímco v dnešní době demokracie již tomu tak není a chybí k tomu ochota. Nicméně systematické rozvíjení této nauky, které později přerostlo až do soteriologie a démonologie, bylo před založením církve teprve v zárodcích. Ani v tomto časovém období 1989 – 1997 tyto kontury ještě nebyly zřetelné, případně jasně artikulované. Budou podrobněji probrány až v následujících časových úsecích.

⁴⁹³ Takto vyučoval například na sborové dovolené s vyškovským sborem v Pístočickém mlýně v roce 1999. Apoštolská církev Vyškov – <http://www.ac.vys.cz/o-nas-1> (1. 12. 2015).

⁴⁹⁴ BUBIK, Rudolf. Duchovní boj. Křesťanský život. Albrechtice. 2011, s. 39.

Původ učení

Učení o autoritách, které zejména v posledních letech zbytnělo až v jakýsi „kult autorit“ není klasickému letničnímu hnutí vlastní. V AC bylo jistou licenci až tehdejšího předsedy Rudolfa Bubika. Ten často mluvil o tom, že ho sám Bůh vyučil poslušnosti autoritám a v mnoha svých kázáních používal ilustraci ze Starého Zákona.

Watchman Nee a Mojžíšův prostřednický úřad

Mezi tyto příběhy patřily obvykle vzpoury vůči Mojžíšovi, přičemž se nezdůrazňovalo, že na Mojžíšově stolci usedl Kristus, ale spíše soudobé autority, které není možné kritizovat ani posuzovat.

„Všimněte si, že Duch svatý nám neříká, že nám přísluší hodnotit správnost postupu těch, kteří nás vedou. Na různých místech Písma najdeme to, co prožívají i dnešní lidé: ‘Já přeci neříkám nic jiného než pravdu, já ji obhajuji.’ I Mirjam, setra Mojžíšova, a její bratr Áron říkali ‘plnou pravdu’, ale přesto byla Mirjam potrestána malomocností“⁴⁹⁵.

Mezi podobné příběhy patřila, vedle již dříve uvedené vzpoury Mirjam, i vzpoura Dátana a Chóreho a jako vzor poslušnosti se dával David ve vztahu k Saulovi. Když se vlivem šíření charismatického učení mezi letničními začaly sbory dělit, snad jako jediný lék bylo ordinováno podřízení se autoritě.

„...když si založíš svůj nezávisle nezávislý sbor, oj, tak Bůh i celé nebe ti bude žebnat, protože jen oni ti jsou překážkou. A tak vidíme další a další štěpení, další a další dělení... V poslední době jsem na biblické škole přednášel z příručky, kterou napsal bratr Watchman Nee o vůdcovství a musel jsem se sám nad sebou zamyslet, nad Mojžíšem, Áronem a Marií... Výsledek byl, Marie malomocná a lid stál až do

⁴⁹⁵ BUBIK, Rudolf. Autorita. Život v Kristu. roč. 8., č. 11., 1996, s. 3–4.

té doby až do doby, než byla věc vybavená... A tak mnohokrát i my můžeme mít různé názory na naše starší, na naše pastory, a jak už jsem řekl, začíná to tím, i řekl, i řekla... A tak, když chceš posuzovat kohokoliv z těch, koho ti Bůh postavil jako autority, zvaž!“⁴⁹⁶.

Později, když vyšly knižně přednášky Watchmana Nee pod názvem „Duchovní autorita“, bylo nasnadě, že Bubikovy důrazy a obrazy vycházejí právě z principů této knihy. Například vztah krále ke svému lidu zde byl transponován do vztahu pastora ke sboru. Ovšem právě tento koncept kritizoval Ulonska ve svém kolínském semináři⁴⁹⁷. (Více o tom v kapitole „Zahraniční osobnosti“). Tento způsob řešení problému byl naznačen například 17. 6. 1993 na setkání pastorů. Zde ve velmi umírněné podobě zaznělo, že křesťané musí zodpovědně budovat svůj vztah především vůči svým autoritám:

„Mnoho křesťanů hovoří o vztahu křesťan – Bůh. Je však biblicky nutné učit i o autoritách uvnitř církve, kterými jsou právě zmíněné služebnosti (míněno Ef 4, 9–19). Každý křesťan má budovat odpovědný vztah nejen vůči Pánu, ale i vůči bratrům a sestrám a zvláště k těm, které Bůh postavil do církve, aby ji vzdělávali“⁴⁹⁸.

V každém případě zde neposlušnost, chápaná jako nahlas vyslovený odlišný názor, než je stanovisko autority, bývá klasifikována jako důvod k prokletí. Rudolf Bubik zde totiž, stejně jako Nee, kladl rovnítko mezi prostřednický Mojžíšův úřad, který pro církev zaujal Kristus, a postavení sborových vedoucích. Mluvit nahlas proti vedoucím znamenalo mluvit proti Kristu a tím na sebe dotyčný kritik „vztahoval prokletí“.

„I Mirjam, setra Mojžíšova a její bratr Áron říkali ‘plnou pravdu’, ale přesto byla Mirjam potrestána malomocností. Toto je problém, se kterým se velmi často setkáváme. Někdy se pouze domníváme, že

⁴⁹⁶ BUBIK, Rudolf. Život v Kristu. roč. 5., č. 9., 1993, s. 3–4.

⁴⁹⁷ MOLDAN, Martin. Seminář s bratrem Ulonskou – 1. část. Život v Kristu. roč. 5., č. 7., 1993, s. 6.

⁴⁹⁸ MOLDAN, Martin. Setkání pastorů 17. června 1993 v Kolíně. Život v Kristu. roč. 5., č. 7., 1993, s. 7.

stojíme za pravdou, ale ve skutečnosti jsme ve vzpouře a ani si neuvědomujeme, že na sebe vztahujeme prokletí“⁴⁹⁹.

Derek Prince a autorita jako otec rodiny

V rámci učení o autoritách zde již od počátku existoval i další model. Stejně jako děti poslouchají své otce, mají i členové sboru poslouchat svého pastora, jelikož pastýři bývají i duchovními otci členů sboru, svých duchovních dětí. Stejně tak je zde model manželství jako vztahu člena sboru k jeho společenství (v praktické aplikaci spíše k jeho vedení). Tento model byl akcentován v Pastýřském hnutí a u nás byl zastáván prostřednictvím knížek od Dereka Prince. Jeho samizdatově vydaná kniha „Manželská smlouva“ byla v devadesátých letech věnována každému, kdo vstupoval do brněnského sboru⁵⁰⁰. Bubik ale často vystupoval jako kritik Princova učení. Zřejmě i proto, že jej kritizovali i světoví letniční vedoucí. Nelze proto učinit důsledné rovnítko mezi Princovým učením a Bubikovou aplikací. Nicméně tato podobnost je zde velmi nápadná. Ohledně těchto rodinných paralel Bubik uváděl:

„V knize Mojžíšově čteme: ‘Proklet každý, kdo zlehčuje svého otce‘. Bible rozlišuje tři druhy otců: otce fyzického, otce nebeského a duchovní otce, kteří nás vedou. Bděme, abychom se nedostali do situace, kdy se domníváme, že stojíme za pravdou, ale ve skutečnosti bojujeme ne s lidmi, ale se samotným Bohem“⁵⁰¹.

Model rodiny pak Bubik aplikoval na církve i v další rovině. Manželská smlouva byla vskutku chápána jako ekvivalent členského závazku a existovala zde paralela mezi členstvím ve sboru a manželstvím, ze kterého již není cesty zpět. Opustit sbor se proto rovnalo hříšnému rozvodu:

„Haleluja, Pán mne přivedl do tohoto sboru. Ano, tady je moje místo. Za měsíc, půl roku, rok – je, ne, Pán mne vede jinam... A v manžel-

⁴⁹⁹ BUBIK, Rudolf. Autorita. Život v Kristu. roč. 8., č. 11., 1996, s. 3–4.

⁵⁰⁰ Později vyšlo v redici jako: PRINCE, Derek. Manželská smlouva. Postilla. Brno, 2009.

⁵⁰¹ BUBIK, Rudolf. Autorita. Život v Kristu. roč. 8., č. 11., 1996, s. 3–4.

ství je to stejné. Ano, Pán mi ho dal. Amen. Ale pak, vstoupím-li ve smlouvu, pak si musím být vědom, že není cesty zpátky“⁵⁰².

O tom, že učení o autoritách není jen specifikem AC v Česku, ale – alespoň do jisté míry – i na Slovensku, ukázal i článek vedoucího mládeže takřka v AC legendárního sboru Košicích Sergeje Miháľa (dnes již neméně legendárního kazatele), který v rozhovoru pro Život v Kristu uvedl:

„Mládež není sborem ve sboru, ale je absolutně podřízená vedení sboru... Je mi velmi blízké téma víry a poddanosti. To, co vyučuji, se snažím i žít... Jako každý člověk musím každodenně bojovat s pýchou. Není to démon, který se dá prostě jednoho dne navždy vyhnat. Když mne můj pastor přijde o něco požádat a já mám zcela jiný názor, musím se znovu a znovu pokořit. Když se s tím nedovedu ztotožnit, udělám to duchovně. Pokořím se před Hospodinem tak, že poslouchám svého pastora“⁵⁰³.

Alan Vincent a model Saula a Davida

Učení o poddanosti autoritám, přítomné v základech AC již od jejího založení, eskalovalo někdy v polovině devadesátých let a od té doby mělo vzestupnou tendenci. Zřejmě to souviselo i s tím, že zahraniční trendy, kterým se v souvislosti s Torontským pozhénáním a později Skupinkovým hnutím AC otevřela, působily ve sborech velké rozepře. Pastoři (tj. duchovní otcové a manželé) si často přivlastňovali autoritu, přesně v souladu s učením o autoritách, a vyžadovali vlastně absolutní poslušnost od svých členů (tzn. duchovních manželů a dětí). Toto napětí bylo paradoxně ze strany církve řešeno tím, že tato autorita byla stále více potvrzována, což působilo nemalé problémy se svědomím zejména těm, kteří chtěli

⁵⁰² BUBIK, Rudolf. Život v Kristu. roč. 6., č. 2., 1994, s. 3–4.

⁵⁰³ MIHÁĽ, Sergej. Život v Kristu. roč. 7., č. 3., 1995, s. 16. Historie však svědčí o tom, že Miháľ se postupem času tomuto krédu vzdálil a věrný svému exkluzivnímu eschatologickému zjevení se nevrátil pouze autoritám v AC, ale v podstatě i většině etablovaných církví v Čechách i na Slovensku. I z tohoto krátkého citátu je možné s odstupem času nahlédnout na funkčnost učení o delegované autoritě z pera jeho protagonisty.

zůstat poslušnými i Bohu. Prototypem zralého služebníka se tak stával ten, kdy byl ochoten odložit své názory, poznání, a dokonce i svědomí a plně se pokorit pod ruku svého vedoucího, což mělo být – jak ukázal i Mihál⁵⁰⁴ – synonymem pokoreni se pod ruku Hospodinovu.

K ospravedlnění tohoto trendu měl sloužit i rozsáhlý článek apoštola působícího v Indii a stoupence učení Království nyní, Angličana Alana Vincenta⁵⁰⁴. Rudolf Bubik, který tento článek do Života v Kristu zařadil, uvádí, že Vincent sám byl lektorem na seminářích nově ustavené polské sjednocené letniční církve a nabídl zde svoji poněkud kontroverzní vizi autority. A „bratři v Polsku ji však přijali a začali podle ní jednat“⁵⁰⁵. Pro zajímavost je možné jen zmínit, že podle Hydzika se statut polské letniční církve stal podkladem i pro statut AC⁵⁰⁶.

Vincent se přikláněl ke klasickému starozákonnímu pojetí autorit ve svérázné interpretaci, která je rozvíjena prakticky v celém nezávislém charismatickém hnutí. Podle něho (ale i podle Watchmana Nee) Bůh vede své dílo vždy jen skrze „jednoho muže v jednom čase“. Modelem pro vedení v církvi je (podobně jako u Nee) vztah Saula a Davida. Jakoby implicitně se zde předpokládá, že autorita se může, stejně jako Saul, dopouštět nepravosti, ale David, běžný člen sboru, resp. budoucí autorita, se nesmí dotknout „pomazaného“ a měl by být v podstatě jeho sluhou:

„Děje se to stejně jako za časů království, které bylo obnoveno jeho spravedlností. To, co vidíme na království Davidově jako předobraz, je naplněno v království Ježíše Krista. Bůh nepracuje demokratickým způsobem. Jestliže nepřijmeme teokracii, královskou vládu, nikdy neprožijeme opravdového Boha... Davidovou touhou bylo uvést Boží království na zem. On sám neměl touhu vyniknout a být králem. Chtěl,

⁵⁰⁴ Více o Vincentovu učení In MARVÁN, Josef. Alan Vincent, apoštol Království nyní? Biblická apologetika – <https://www.apologet.cz/?q=articles/id/364-alan-vincent-apostol-kralovstvi-nyni> (1. 12. 2015).

⁵⁰⁵ BUBIK, Rudolf. Předmluva k článku VINCENT, Alan. Poddanost nejen Bohu. Život v Kristu. roč. 7., č. 4., 1995, s. 8–11.

⁵⁰⁶ Michal Hydzik pro Život v Kristu. Život v Kristu. roč. 6., č. 8., 1994, s. 8–9.

aby byl králem Saul. David byl připraven sloužit Saulovi jako sluha, a to jenom proto, aby bylo obnoveno Boží království. David byl mužem podle srdce Božího. A touha srdce Božího byla vidět na zemi Boží království. Je tvé srdce také takové? Bůh si najde člověka a ustanovuje ho jako hlavního vůdce, aby po jeho boku postavil další vedoucí... každé vedení má jen jednu hlavu. Bůh povolal jednoho, aby byl vedoucím a většina vůdců byla povolána k tomu, aby mu pomáhala... Bůh dal Davidovi vizi a my jsme tady proto, žijeme proto, abychom pomohli Davidovi tuto vizi realizovat. A proto i malá příkázání Davida jsou pro nás rozkazem“⁵⁰⁷.

Pro tuto podobnost mezi učením Nee a Vincenta je možné pozorovat, že někteří skalní Neeho stoupenci snadno vstřebali a hájili i Vincentovo učení. Jako příklad správné autority je v tomto smyslu Vincentem dán za vzor i Yonggi Cho, otec skupinkových sborů, jehož pojetí skrze Wernera Kniesela později ještě více zasáhne celou strukturu AC. V jeho striktním vůdcovském pojetí je pastor z principu zcela nadřizen svému stádu. Vincent dává za příklad korejského pastora Lye, který při rozdělení Cho(ova) megasboru takto sliboval Cho svoji věrnost:

„Mám pouze jednu touhu, chci ti sloužit“... Sloužím Yonggi Cho tak, jako bych sloužil Bohu... Yonggi Cho má deset mužů s takovýmto postojem srdce. Každý z nich je velkým mužem. Ale v srdci mají, aby vykonali všechno, co jim Younggi Cho řekne... Je jen jedna vize, je jen jeden vůdce... většina z nás je povolána, aby pomáhala, sloužila vůdcům“⁵⁰⁸.

Vincent jde dokonce tak daleko, že volá k tomu, aby lidé úplně svá srdce odevzdali vůdci. Nikdy se přitom nesmí hlasovat, protože církev potřebuje jen jednu hlavu, které se má plně podřídit a sloužit jí. Nemíní tím ovšem Krista, ale samozřejmě pastora⁵⁰⁹. Atributy Krista jako krále se pak dále ve vyučováních na půdě AC prolínají se službou pastora. Na konferenci v Javoří dne 3. – 6. 5. 1995, bez-

⁵⁰⁷ VINCENT, Alan. Poddanost nejen Bohu. Život v Kristu. roč. 7., č. 4., 1995, s. 8–11.

⁵⁰⁸ VINCENT, Alan. Poddanost nejen Bohu. Život v Kristu. roč. 7., č. 5., 1995, s. 8–11.

⁵⁰⁹ VINCENT, Alan. Poddanost nejen Bohu. Život v Kristu. roč. 7., č. 5., 1995, s. 8–11.

prostředně v době okolo zveřejnění Vincentova článku, například zaznělo:

„Pastor není volen. Pastor je jmenován Bohem. A z tohoto pověření pastor skládá úcty Bohu... Je tekoucí vodou tam, kde je vyprahlo. Skrze něj jde voda z pramene života... Pastor je stínem skály, kde najdeš osvěžení (skála = Ježíš Kristus)“⁵¹⁰.

Pastor má zde mnoho atributů takřka samotného Krista a ne skládá úcty sboru, ale pouze Bohu. Je zprostředkovatelem „živých vod“ a „stínem skály“ pro svůj sbor. Není proto divu, že si v tomto modelu přisvojuje i další z podobných atributů, a to je dokonalá poslušnost svým příkázáním.

Werner Kniesel a Jitrův model

Mojžíšův prostřednický princip pak aplikuje v učednickém modelu ve svém sboru i švýcarský apoštol Werner Kniesel. Ten přejal strukturu sboru podle rady Mojžíšova tchána, který Mojžíšovi poradil strukturovat eklesiologii starého Izraele do modelu různých velkých skupin, na jejímž vrcholu stál jakožto nejvyšší soudce Mojžíš. (Nejedná se ovšem o Knieselův výmysl, tento model aplikuje prakticky celé Učednické hnutí). V Knieselově megasboru tak stojí na místě Mojžíše pastor, jehož zájmy zastupuje hierarchie různých poradců a vedoucích skupinek:

„Služba vedoucího skupinky je prodloužením služby pastora sboru. V tomto smyslu není vedoucí skupinky žádným pastorem, nýbrž pomáhá, podporuje a zcela jednoduše zastupuje zájmy pastora“⁵¹¹.

Neeho (a později Vincentův) teoretický předvoj ve formě knihy Duchovní autorita tak v AC našel záhy praktické uplatnění ve skupinové struktuře, která byla do AC importovaná z megasboru v Curychu. Již ve dnech 10. – 11. prosince 1994 se v budově LBA v Kolíně konal seminář právě s Wernerem Knieselem, který zde

⁵¹⁰ HASMANDOVÁ, Eva. Konference v Javoří 3. – 6. 5. 95. Život v Kristu. roč. 7., č. 5., 1995, s. 4–5.

⁵¹¹ KUTTRUFF, Susanne. Vše o životě domácích skupinek. Křesťanský život. Albrechtice, 2000, s. 31.

vyučoval o duchovním růstu⁵¹².

Tím, kdo se již dříve doslova nadchl Knieselovým modelem, byl jinak konzervativnější a neautoritativní sbor v Českých Budějovicích, jehož prostřednictvím došlo k překladu řady manuálů od Knieselovy spolupracovnice Susanne Kuttruff⁵¹³. Ta se inspirovala (podobně jako Vincent) skupinkovým sborem Yonggi Cho, a dále i některými psychoterapeutickými postupy a soudobým managementem, zejména teorií multiplikace⁵¹⁴. Do Knieselova sboru se každoročně sjížděli i pastoři AC, aby se zde učili technikám transformace tradičních sborů na skupinkové. Zprávu z jedné z konferencí podal i Aleš Navrátil, který v roce 1995 mohl konstatovat, že „sbor Wernera Kniesela funguje opravdu jako hodinky, a přesto nejde o strnulou náboženskou formu“⁵¹⁵. Na konferenci sloužil i německý prominent hnutí Víry, Peter Wenz, podle Navrátila vedoucí nejrychleji rostoucího společenství v Německu. Po jeho intenzivním vyučování z pneumatologie se zde projeví klasické prvky Torontského požehnání. Navrátil k tomu uvádí:

„Málokdy jsem viděl tak jemný a obohacující přístup ke modlitbě, a přesto se někteří sesouvali Petrovi do náruče a musel je po modlitbě posadit na jejich židle. Poté následoval seminář o vnitřním uzdravení“⁵¹⁶.

Ačkoliv Rudolf Bubik nebyl velkým přítelem Knieselovy eklesiologie a sám od Jakoba Zopfího obdržel informaci, že Kniesel je spíše formálním členem švýcarské letniční církve, přesto podpořil, aby se Knieselův seminář konal v Kolíně. Když byl v srpnu

⁵¹² Seminář s bratrem Wernerem Knieselem. Život v Kristu. roč. 6., č. 1., 1994, s. 8.

⁵¹³ Podle vyjádření Michaela Bubana poté Beran, „který pak daný skupinkový sbor aplikoval v Kolíně, chtěl někdy okolo roku 2002 kvůli neúčasti na skupinkách vyloučit Milana Bubana [ředitele VOŠMT], jehož před vyloučením zachránil Rudolf Bubik“. In BUBAN, Michael. Recenzní poznámky ke kronice Apoštolské církve. Kolín, 15. 5. 2020. Michael Buban nicméně vychází ze zprostředkovaných informací. Více o tom bude pojednáno v druhém dílu této kroniky.

⁵¹⁴ Více o tom In MARVÁN, Josef. Skupinkový sbor. Absolventská práce. VOŠMT, Kolín, 2005 – <https://www.apologet.cz/?q=articles/id/27-skupinkovy-sbor> (14. 11. 2015).

⁵¹⁵ NAVRÁTIL, Aleš. Slovo redaktora. Život v Kristu. roč. 7., č. 6., 1995, s. 2.

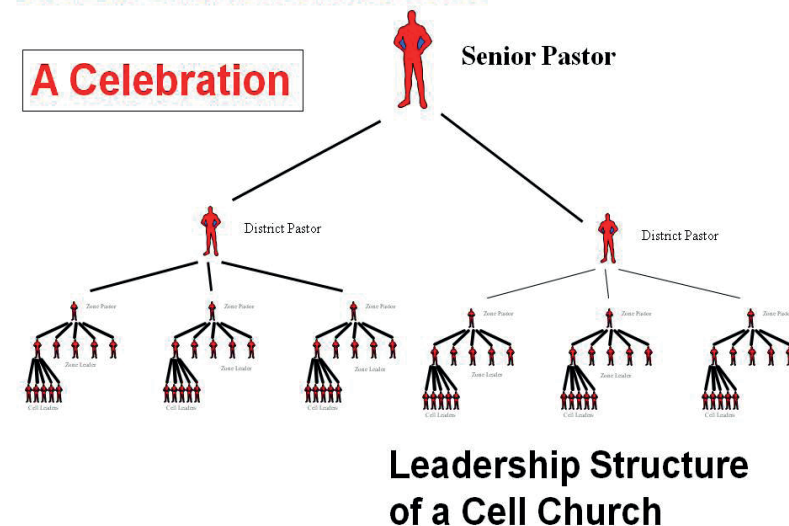
⁵¹⁶ NAVRÁTIL, Aleš. Slovo redaktora. Život v Kristu. roč. 7., č. 6., 1995, s. 2.

roku 1995 tento seminář inzerován, Kniesel zde byl představen jako „evropský Yonggi Cho“ a muž, jehož osobním sekretářem nebyl nikdo jiný, než pozdější velíkán Torontského požehnání Claudio Freidzon⁵¹⁷. Seminář nakonec proběhl ve dnech 12. – 14. 10. 1995 v Kolíně, v evangelickém kostele. Vyučovala zde autorka skupinkových manuálů Susanne Kuttruff, která dopodrobna probrala časový harmonogram skupinky, kde představila její základní strukturu. Setkání má začínat otázkou, „ledoborcem“ s cílem uvolnění atmosféry. Na otázku odpovídá každý člen skupinky a má jednu minutu na odpověď. Následuje chvála a vzývání (20 až 30 minut), poté se rozebírá nedělní kázání, přičemž vedoucí klade vhodné otázky k objasnění. Odpovědi se uskutečňují ve vyhrazeném čase jedné minuty. Na konci skupinky jsou modlitby za nevěřící v okolí jednotlivých členů⁵¹⁸. Skupinka potřebuje mít vizi dělení, a pokud se rozdělit nechce, brání Boží vůli. K tomu dochází po překročení 15 účastníků⁵¹⁹.

Dále zde byla vyučována pyramidální struktura sboru, která spočívá na – vzestupně – a) vedoucím skupinky s 10 – 12 členy, b) vedoucí zóny vede 5 – 6 skupinek, c) územní pastor vede 6 zón, d) vedoucí velkého okrsku vede územní pastory, e) hlavní pastor vede celý sbor. Modelem pro tuto strukturu, jak již bylo řečeno, nalézá Kniesel ve Starém Zákoně a je přesvědčen, že se jedná o rozdělení Izraele na základě Jitrov rady, kterou dal svému zeti Mojžíšovi⁵²⁰. Knieselovým vlivem se přestalo mluvit o skupinkách jako o něčem, co je jednou ze sborových aktivit, ale skupinky se staly nosnou strukturou sboru. Navrátil proto zdůrazňuje Knieselova slova:

„...domácí skupinky nemohou být jen jednou z aktivit sboru. Musí být samotnou podstatou sboru. Není tedy správné říkat a praktikovat: „máme ve sboru domácí skupinky“, ale říkat a praktikovat „náš sbor je sborem domácích skupinek“⁵²¹.

E. CELL CHURCH STRUCTURE

Obrázek 18. Struktura skupinkových sborů

Toto nové paradigma dobře zapadlo do celkového chápání jednomužné autority. Sboru tak dostaly striktně pyramidální strukturu, jejíž vrchol tvoří pastor, přijímající „vizi“ od Boha a ostatní zde jsou k tomu, aby tuto vizi realizovali. Vizí se mj. chápe i sama struktura skupinkového sboru. Pokud se ale nějakému apoštolovi podařilo získat a nadchnout pastora, skrze potrubí poradců a vedoucích skupinek tak měl zajištěno, že i jeho vize bude skrze pastora důsledně implantována do celého sboru, často bez ohledu na směřování denominace, ve které se daný pastor a sbor nacházeli. Tím

⁵¹⁷ Praktická služba domácích skupinek – seminář. Život v Kristu. roč. 7., č. 8., 1995, s. 17.

⁵¹⁸ POHANKOVÁ, Ludmila. Konference o domácích skupinkách v Kolíně 12. – 14. 10. Život v Kristu. roč. 7., č. 11., 1995, s. 4–6.

⁵¹⁹ KÁŇA, Karel. Konference o domácích skupinkách v Kolíně 12. – 14. 10. Život v Kristu. roč. 7., č. 11., 1995, s. 4–5.

⁵²⁰ POCHMANOVÁ, Marcela. Konference o domácích skupinkách v Kolíně 12. – 14. 10. Život v Kristu. roč. 7., č. 11., 1995, s. 4–6.

⁵²¹ NAVRÁTIL, Aleš. Slovo redaktora. Život v Kristu. roč. 7., č. 11., 1995, s. 2.

vlastně došlo i k nahrazení synodně-presbyterního zřízení zřízením de facto episkopálním, obvykle bez ohledu na uspořádání církve, ze které sbor pocházel. AC si však tuto strukturu přisvojila jako celek a pojistila si tak další stabilizaci struktury pro jednotnou, celocírkevní vizi.

Vyučování Wenera Kniesela z konference, stejně jako služba Claudio Freidzona, vycházela v Životě v Kristu na pokračování a již v září 1996 byl vydán další obsáhlý článek z konference v Curychu, která se konala ve dnech 11. 6.–14. 6. 1996. Curych a Buenos Aires se tak staly dvěma místy, kam přijížděli vedoucí AC čerpat svoji duchovní inspiraci. V článku se referovalo o důležitosti služby pastora, změně hodnotového systému, což spočívá v přijetí Boží vize učednictví. Opět bylo varováno před tím, aby sbor neměl jen skupinky, ale byl sborem skupinkovým⁵²², tzn. řízeným pastorem skrze poradce a vedoucí skupinek podle jednotné vize, kterou Bůh dává pastorovi. Dá se říci, že Bohem danou vizí pastorovi byla v té době skripta Susanne Kuttruff, podrobně rozepisující Knieselovo učení, která položila mechanismus převodu výkonné moci ke každickému členovi daného soukolí. V dalším pokračování zprávy z konference bylo zdůrazněno Knieselovo varování, že:

„...skupinka není ke studiu Božího slova. Nebudte studijní skupinkou. K tomu je nedělní kázání a osobní studium. Z toho si dělej poznámky a ve skupince se poděl s ostatními, jak co uvádíš do svého života“⁵²³.

Varování před studiem Bible na skupince a vyučováním bylo Knieselem opakováno stále dokola. Poté, co sbory AC najely na jeho eklesiologii a domácí skupinky se staly povinné, včetně prezenze a pravidelných výkazů o jednotlivých členech, začaly sbory pro vytíženost členské základny často rušit i biblické hodiny. Tím důležitost vyučování nakonec ustoupila. Znat vizí pastora se tak prakticky stalo zřejmě mnohem důležitější, než znát Bibli a rozumět jí.

⁵²² FRIDRICH, Karel. Život v Kristu. roč. 8., č. 10., 1996, s. 13–15.

⁵²³ HOMOLKOVÁ, Helena. Domácí skupinky. Život v Kristu. roč. 8., č. 9., 1996, s. 8–11.

Z dalších záznamů Knieselových vyučování, které Život v Kristu pravidelně otiskoval, vyplývají i další stěžejní principy skupinkových vzorů. Byl to důraz na životní příklad, kdy vedoucí měl „své zkušenosti umístit v druhém člověku“. Nemělo jít o „učivo, ale o zkušenost“ neboť pravdu o základních hodnotách nestačí předat jednou, ale je třeba ji „zvěstovat šestkrát za sebou!“. Evangelia jsou podle Kniesela „zážitkem za zážitkem. Dělej to také tak. Už s Ježíšem, už jako on“. Nešlo v podstatě o nic jiného, než o to, aby vedoucí (mistr) vedl k následování jemu svěřené členy (učedníky). Neeho princip učednictví se tak petrifikoval ve „skupinkové struktuře“ a umožnil tak vykonávání „delegované“ duchovní autority směrem ke každému členovi rekonstruovaného „skupinkového sboru“. Například Buban si zde později všiml, že AC tak má „křížence“ učení Nee a Kniesela⁵²⁴. Avšak nešlo ani tak o křížence, jako spíše o pouhou „povinnou“ aplikaci učení o delegované duchovní autoritě do života každého jednotlivce. Podle vzoru pastora tak skrze důmyslný systém autorit vyrůstali jeho další multiplikanti, ze kterých se rekrutovali další vedoucí. Podle Kniesela lze takto vedoucího domácí skupinky vychovat za rok.

Kniesel zde pak – jako i v předešlých vyučováních – poněkud zopakoval, že je rozdíl mezi „sborem, která má skupinky a sborem, jenž na základě skupinek žije“⁵²⁵. Doslovným kopírováním tohoto modelu se tento způsob stále jasněji stával kvintesencí letniční eklesiologie v ČR. A to přesto, že lidé jako Ulonska nebo američtí letniční před tímto učením varovali. Rovněž Jakob Zopfi, který ukázal na neletniční orientaci Kniesela, při jiné příležitosti v souvislosti s evropskou letniční konferencí, varoval letniční před „pa-pežským systémem“⁵²⁶.

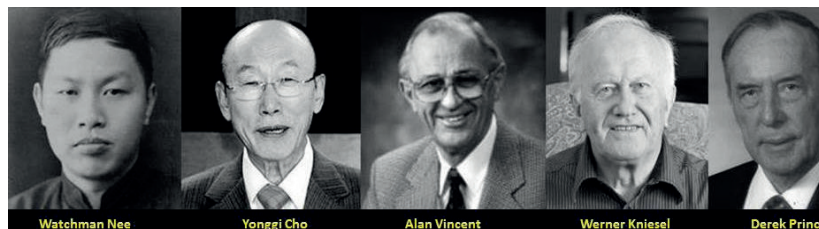
⁵²⁴ Osobní svědectví autora z roku 2002.

⁵²⁵ HOMOLKOVÁ, Helena. Domácí skupinky. Život v Kristu. roč. 8., č. 9., 1996, s. 8–11.

⁵²⁶ BARTÍK, Jiří. Rozhovor s Jakobem Zopfim, čestným řečníkem pastorálky v Seči a bývalým předsedou Evropské letniční konference (Život v Kristu 6/2004) – <https://web.archive.org/web/20041228194946/http://www.apostolskacirkev.cz/view.php?cislocianku=2004072101> (21. 07. 2004).

Tento systém ve svém principu, jak si všimli i starší brněnského sboru, jmenovitě účastník konference v Curychu Miroslav Makovička, nezohledňoval sborové staršovstvo. Model počítal s tím, že nositelem vize a samotným vrcholem „pastorální exekutivy“ je pastor. Brněnský sbor byl přitom v implementaci skript od Kuttruff vzorový. I poté, co byl jeho pastor František Apetauer odvolán z funkce pro zneužívání své pravomoci a znovu se ujal úřadu, byl z jeho iniciativy curyšský skupinkový systém ještě posílen. Tím byla autonomie a svrchovanost jeho úřadu do budoucna zabezpečena proti kontrolním mechanismům a demokratickým pojistkám zneužití moci.

Skupinková struktura, resp. „služba domácích skupinek“ se pak v AC stala i jedním z předmětů vyučovaných na biblické škole⁵²⁷.

Obrázek 19. Muži, kteří formovali pojetí autority v AC

Rozsuzování falešných věrozvěstů

Učení o autoritách již zasahovalo prakticky do celé oblasti života církve a princip poslušnosti nadřazenému na principu služby v království byl i způsob, jak rozsuzovat falešné učitele. Pokud někdo přijížděl do ČR a byl poddán své duchovní autoritě v zahraničí, byl zpravidla rozpoznán jako pravověrný. Pokud však někdo nevykazoval dostatečnou poddanost, byl shledán jako falešný učitel. Toto učení bylo výsledkem prorocství, kdy Rudolf Bubik dostal odpověď na modlitbu:

⁵²⁷ BUBAN, Milan. VOŠMT Kolín. Život v Kristu. roč. 8., č. 12., 1996, s. 7.

„Když se uvolnila situace v našem národě, začali se sem tito lidé hrnout. Ptal jsem se: „Otče, podle čeho poznám, co je dobré a co je špatné?“ A právě tenkrát mi Bůh ukázal: „Ptej se těch lidí, komu jsou doma zodpovědní a jak to tam u nich doma vypadá““⁵²⁸.

Jelikož mnozí emisaři tzv. třetí vlny a Torontského požehnání jsou sami vyučení ve striktní sborové hierarchii o nedotknutelnosti „pomazané autority“, byli pak Bubikem rozpoznáni jako ortodoxní. Byla-li jistým vzorem správné eklesiologie organizace Svědků Jehovových, pak se ani nelze divit, že tento rozlišující aspekt pravosti služebníků přinášel později i své ovoce.

K dalšímu utvrzení učení o autoritách přispěl televizní pořad Klekánice, který se věnoval jedné ženě, jejíž destruktivní působení poškodilo život dalším lidem. Jednalo se o bývalou členku AC z Třince. V pořadu byl zpracován rozhovor se Stanislavem Cichým a s Rudolfem Bubikem. Reportéři, ve spolupráci se Společností pro studium sekt a nových náboženských směrů přijeli filmovat do Kolína s avízem dokumentárního pořadu o AC. Nicméně jednalo se o záminku. S Rudolfem Bubikem natáčeli asi hodinu a z celého rozhovoru zde uvedli snad jen jedinou useknutou větu. Aby se na příště předešlo podobným excesům, jaké způsobila tato žena, mělo se ve sborech jednat mnohem rázněji s těmi „kteří se odmítají poddat, podřídí“⁵²⁹.

Názorové divergence

Ne všichni ovšem zastávali učení o „delegovaných autoritách“ v podobě, jak jej vyučoval Rudolf Bubik, potažmo Watchman Nee, Yonggi Cho, Alan Vincent nebo Werner Kniessel. Přesto poddanost a poslušnost lidské autoritě i proti svému svědomí je pro AC stejně typická, jako pro adventisty sobota nebo pro katolíky mariánská úcta. Ačkoliv ředitel biblické školy dokázal být k tomuto tématu mezi čtyřma očima kritický, navenek učení o „delegované autori-

⁵²⁸ BUBIK, Rudolf. Úvodník. Život v Kristu. roč. 7., č. 8., 1995, s. 3–4.

⁵²⁹ BUBIK, Rudolf. Úvodník. Život v Kristu. roč. 8., č. 4., 1996.

tě“ bylo biblickou školou vyučováno a potvrzováno. Dokládá to (krom zřízení předmětu o domácích skupinkách) i citát zástupkyně ředitele, když například jako vzor citovala z prací studentů ohledně požadavků na pastora stat’:

„Není-li člověk poslušný své autoritě, nikdy sám nemůže být autoritou. Každý člověk povoláný do služby pastora se musí nejprve naučit poslouchat Boha a takéž svou delegovanou autoritu“⁵³⁰.

Tato věta je samozřejmě rámcově obecně platná, nicméně za povšimnutí stojí slůvko „delegovaná“. Ačkoliv i sémanticky je vše v pořádku, jde o typický pojem z Neeho literatury a v AC znamená, že daná osoba ve svěřené autoritě v dané věci sama plně zastupuje Boha. Tedy nikoliv dílčím způsobem, ve vzájemné pluralitní divergenci s ostatními představenými v Kristu, ale v jednotě moci, soustředěné v daném jedinci.

Pastorálka o jednotě

Pojetí autority ve smyslu „jeden vůdce v jednom čase“, kterého je třeba poslouchat a v případě názorové rozdílnosti rezignovat i na své poznání bez zkoumání jeho požadavků, ovšem vedlo k řadě pnutí. Typickou ukázkou byl brněnský sbor, jehož pastor, zcela v souladu s touto linií, si pro sebe takovouto autoritu nárokoval. Protože však, možná i vlivem KMS, jejíhož užšího výboru byl členem, a která denominace neuznávala, sám se takto bezodkladně podřídit svému biskupovi zdráhal. Snad i proto nelibě nesl, když členové „jeho“ sboru, bez jeho vědomí, komunikovali ve věroučných otázkách přímo s biskupem⁵³¹. To vyvrcholilo tím, že mu starší jeho sboru, mezi které patřil i František Pala, vyjádřili nedůvěru. To ovšem bylo v přímém rozporu s Neeho učením, kde mají nižší autority toliko poslouchat. Protože se situace v brněnském sboru

⁵³⁰ VRŠTÁLOVÁ, Alena. LBA. Život v Kristu. roč. 8., č. 4., 1996, s. 12.

⁵³¹ Toto je i případ autora, který byl Františkem Apetauerem opakovaně napomínán za to, že s biskupem mluvil o věroučných otázkách charismatického hnutí, které bylo zastáváno v jeho sboru. Aby byl autor z tohoto hierarchického principu vyňat, byl jmenován poradcem Úzké rady AC. Tím se však problém nevyřešil.

stala problémem celé církve, byla uspořádána pastorální konference s tématem „o jednotě“.

Příspěvek biskupa

O obsahu biskupova příspěvku na této přelomové pastorálce, která se konala ve dnech 13. – 14. prosince 1996, referoval Život v Kristu a Navrátil potvrdil, že „obsah úvodníku se do značné míry kryje s obsahem sdělení bratra biskupa na pastorálce“⁵³².

Rudolf Bubik na této pastorálce formuloval stěžejní myšlenku spočívající v tom, že jednotu je třeba vytvořit na principu podřízenosti. Stejně, jako je muž hlavou ženy, stejný vztah poddanosti existuje mezi pastorem a staršími, což platí i ve vztahu starší, diakoni a členové sboru. To pak dále platí pro pastory i nadsborové autority. Tím je vlastně pastor hlavou starších a může rozhodovat i proti jejich vůli, i když je povinen „je vyslechnout, ale pak se modlit a nakonec vzít na sebe zodpovědnost za rozhodnutí“⁵³³. Starší mu pak mají dát prostor k rozhodnutí. Jedná se o onen striktní hierarchický model. Není zde tudíž uplatněn reformační princip vedoucího jako „primus inter pares“, ale pastor je vyšší autoritou než ostatní starší. Snad až sem je možné vysledovat aplikaci „biskupského systému“, který pro jeho stabilitu Rudolf Bubik obdivoval. Nyní nabádal:

„Je třeba, aby si každý z nás položil otázku: Jak jsem ochoten svým dílem přispět k jednotě? Chci přijmout, že se vzdávám rovnosti. Ano, sbor vedou starší sboru, i apoštol, i prorok i evangelista musí být především starší. Avšak dokážou, že jeden z nich bude starší mezi nimi? Dokážou manželka přijmout autoritu manžela?“⁵³⁴

Rudolf Bubik však zašel ještě dále, a tento princip aplikoval na podřízenost Syna Otci a Kristovu prosbu o jednotu učedníků nahlížel hierarchicky tak, že Syn je poddán Otci stejně, jako má být starší poddán pastorovi, který je vyšší autoritou. Tímto pak má být na všech úrovních vytvořena jednotu. Bubikova interpretace má

⁵³² NAVRÁTIL, Aleš. Slovo technického redaktora. Život v Kristu. roč. 9., č. 1., 1997, s. 2.

⁵³³ BUBIK, Rudolf. Jsme jedno? Život v Kristu. roč. 9., č. 1., 1997, s. 3–4.

⁵³⁴ BUBIK, Rudolf. Jsme jedno? Život v Kristu. roč. 9., č. 1., 1997, s. 3–4.

ovšem určitý háček, a to, že pokud se má žena poddat muži, pak se má „vzdát své rovnosti“. Nicméně Syn se nevzdává své rovnosti Otcí, ale pro službu světu se Otcově vůli jako člověk dobrovolně podřizuje, ač je Bohu stále roven. Dobrovolné poddání se v církvi „jedni druhým“ je pak v interpretaci AC vyžadováno jako „povinnost podřízení se“ a otevřené vyjádření odlišnosti či nesouhlasu bývá klasifikováno jako „vzpouora vůči autoritě“. Pneumatická jednota je tímto nahrazena jednotou funkcionalistickou a tedy i vymahatelnou sankcemi. Je-li tomu tak, pak by se i z Kristova dobrovolného podřízení se vůli Otce pro spásu světa stal v podstatě subordinacionismus.

Reakce zástupce biskupa

Na biskupův příspěvek o jednotě reagoval František Pala a ve svém dopise žádal o jeho rozeslání všem pastorům s cílem věc prodiskutovat. Učinil tak přímo na biskupovu výzvu, aby pastoři k pastorálce poskytli písemné podněty⁵³⁵. Pala zde nadnesl otázku, která ve své podstatě relativizuje jednotu dosaženou podřízením se hierarchické autoritě na úkor lidského svědomí. Tuto problematiku probral ve více rovinách. Palovy výtky k jednotě, aniž by tak on sám činil, lze souhrnně rozdělit do dvou okruhů. První se týká autority a jednoty a druhý otázky svědomí a poslušnosti.

Úloha autority v rámci jednoty

Pala uvádí, že člověk si v souladu se svým svědomím sám volí, které autoritě se podřídí:

„Člověk sám podle svého svědomí rozhoduje a volí, kterou autoritu bude následovat a k jaké jednotě bude směřovat...“⁵³⁶.

Zpochybňuje i tvrzení, že jednota se má v církvi vytvářet (psáno i v souvislosti s podrobením se autoritě), protože nárokem Písma je jednotu toliko zachovat, nikoliv vytvořit:

⁵³⁵ PALA, František. Dopis Rudolfu Bublikovi. Brno, 18. prosince 1996.

⁵³⁶ PALA, František. Dopis Rudolfu Bublikovi. Brno, 18. prosince 1996.

„Znovu opakují, že snaha dosáhnout jednoty lidským úsilím a prostředky je marná, stejně jako marná je snaha skutky se domoci spásy. Tak jako Ježíš zemřel pro spásu lidí, tak zemřel i pro to, aby církev byla jedno... Tato jednota tedy byla již vydobytá – naším úkolem je jí zachovat, respektive usilovat o její zachování (Efezským 4,3)“⁵³⁷.

Základem jednoty totiž podle Paly není mechanické „sbromáždíme lidi ve stejnou dobu na jednom místě, pod jedním vedením“. Nabízí proto k zachování jednoty jiný princip, a to:

„...akci Duchu, Duchu pravdy, vedoucí k pokoji v cestě následování nejvyšší autority Beránka a Soudce... Jednotu nemůžeme vytvořit, ale můžeme ji ztratit“⁵³⁸.

Tudíž výrok, že „jednota se buduje podrobením se autoritě“ nemusí podle Paly být „zdaleka vždy pravdivý“ a jednota v církvi se má uskutečňovat dokazováním a konsensem⁵³⁹. Pala navíc i relativizuje, že „vedoucí se má své autority domáhat“ a všímá si, že v AC se do jedné linie staví autorita v rodině, sboru, oblasti a církve, přičemž se opomíná, že základním předpokladem je zde „jednota jednotlivce s Kristem, život a následování Krista...“⁵⁴⁰. Nikoliv tedy (jen) lidské autority.

Otázka svědomí v poslušnosti autoritě

V dalším bodě Pala zrelativizoval i de facto bezpodmínečný nárok poslušnosti, když uvedl, že poslušnost lidské autoritě může být dokonce v rozporu s poslušností Bohu.

„...vznávat stejné či větší se podřízení se jiné autoritě (světské i náboženské) než Bohu je modloslužbou. Jednota Duchu je dána skutečností, že Pán Ježíš je pro věřícího konečnou autoritou... Pojetí křesťanské jednoty, které přehlíží pravdu nebo racionálně zdůvodňuje její deformace, je urážkou křesťanství. Jednota, která nedokáže snést pravdu, není jednota ani láska. Taková jednota vytváří nanejvýš autoritářskou organizaci, kde platí jiné principy než biblické... Lidé by rádi oběto-

⁵³⁷ PALA, František. Dopis Rudolfu Bublikovi. Brno, 18. prosince 1996.

⁵³⁸ PALA, František. Dopis Rudolfu Bublikovi. Brno, 18. prosince 1996.

⁵³⁹ PALA, František. Dopis Rudolfu Bublikovi. Brno, 18. prosince 1996.

⁵⁴⁰ PALA, František. Dopis Rudolfu Bublikovi. Brno, 18. prosince 1996.

*vali své svědomí i zodpovědnost a raději se podrobovali lidské autoritě – zde podrobování se autoritě představuje širokou cestu vedoucí do zábuby*⁵⁴¹.

Skutečná autorita proto lidské svědomí respektuje a i samotná Boží autorita (i delegovaná) podle Paly „není v rozporu s pravdou a respektuje svědomí jednotlivce“⁵⁴².

*„Jestliže autorita nutí člověka konat proti jeho svědomí, znamená to, že jej nutí konat hřích (Římanům 14,23b). Neboť je to právě svědomí, skrze které usvědčuje Duch svatý člověka z hříchu, a je právě specifickým znakem autority Boží, že respektuje svědomí člověka*⁵⁴³.

Pala nakonec odmítá, že svědomí je věcí relativní a oponuje tvrzení (zřejmě biskupa), že „nikdo nerozsoudí, zda jde o vzepření se, či věc svědomí“. Připouští sice, že je pravda, že to „nikdo nerozsoudí“, ovšem rozsoudí to právě svědomí daného člověka.

*„Jeho svědomí to vnímá velmi jasně. Je-li svědomí relativní, musí být relativní i hřích... Hřích je v zásadě znásilněním morálního zákona Božího, který je zjeven ve Slovu skrze svědomí*⁵⁴⁴.

Venkoncem Pala zpochybňuje i další námitku, že by svědomí v Novém Zákoně bylo „pouze okrajovým tématem“ a uvádí, že jen v Novém Zákoně se objevuje „nejméně třicetkrát“. Svědomí je podle něho „zákon Boží vepsaný do srdce člověka, který přijal Krista, a slouží mu jako svědek pravdy“⁵⁴⁵. Pala tedy jednoduše věří, že poslušnost autoritě je možné odmítnout, je-li její požadavek v rozporu se svědomím křesťana. Tím ovšem, že vnesl do základního aspektu eklesiologie AC „poslušnosti autoritám“ otázku relevance lidského svědomí, vážně ohrozil způsob fungování AC. Tím také de facto zdůraznil, že každý sám za sebe má větší zodpovědnost, než má za něho Bohem delegovaná autorita a že každý sám za sebe vydá počet Bohu bez ohledu na to, k čemu byl veden svojí autoritou.

⁵⁴¹ PALA, František. Dopis Rudolfovi Bublikovi. Brno, 18. prosince 1996.

⁵⁴² PALA, František. Dopis Rudolfovi Bublikovi. Brno, 18. prosince 1996.

⁵⁴³ PALA, František. Dopis Rudolfovi Bublikovi. Brno, 18. prosince 1996.

⁵⁴⁴ PALA, František. Dopis Rudolfovi Bublikovi. Brno, 18. prosince 1996.

⁵⁴⁵ PALA, František. Dopis Rudolfovi Bublikovi. Brno, 18. prosince 1996.

Reakce na Palův dopis

Palův dopis nebylo možné nějak přejít, vždyť byl zástupcem biskupa, a tedy i „vysokou autoritou“. Proto si biskup vyžádal expertízu některých dalších autorit z řad AC. Explicitně reagoval Aleš Navrátil, Milan Buban a Robert Koukal.

Stanovisko Aleše Navrátila

Nejobsáhleji se k Palovu dopisu vyjádřil Aleš Navrátil. Ve svém hustě popsaném dopise o dvou stranách a čtyřech sloupcích rozporoval téměř každou Palovu tezi v celkem šestnácti námitkách, i když i on sám přiznal Palovi cenné a potřebné myšlenky. Ostatně, byl to i Navrátil, který si učení o autoritách přivlastnil a horlivě ho na stránkách Života v Kristu, až do nedávna, obhajoval. Ve své reakci Navrátil spojuje úřad vládní autority (Ř 13,1–7) s úřadem vedoucího v církvi a popírá (i husovskou) „donatistickou“ tezi o diskvalifikaci autority v důsledku hříchu tvrzením, že „autorita nepřestává být autoritou i když hřeší – viz Saul a další“. (Podobně například argumentoval vůči Husovi i Kostnický koncil). Dále pak pokračuje ve spojení vládní a církevní autority slovy:

*„Autoritám máme být podřízeni bez výjimky (kromě krajních případů) – viz Tit 3,1, nejen dobrým pánům, ale i tvrdým – viz Pt 2,18–25*⁵⁴⁶.

Tímto postavil Navrátil vedoucího v církvi principiálně na úroveň nejen světského vládce, panujícího nad národy, ale i otrokáře, tvrdě jednajícího se svým otrokem. Navrátil pak dovozuje, že autorita zůstává autoritou, dokud není právoplatně odvolána a Palovo tvrzení, že „autorita nikdy nesmí činit kompromisy s pravdou“ odmítá slovy, že takové kompromisy činil i apoštol Petr. Zda má „podřízený“ tyto kompromisy, pokud je autorita vyžaduje, následovat nebo se jim vzepřít Navrátil neuvádí. Uznává ovšem, že je zde na místě napomenutí, po němž následuje pokání a náprava. V dalším bodě Navrátil s poukazem na Pavlovu sebeobhajobu (2 Kor 10–12) zpochybňuje i Palovo tvrzení, že pokud se někdo své autority dovo-

⁵⁴⁶ NAVRÁTIL, Aleš. Poznámky ke stati bratra Fr. Paly o jednotě. Nedatováno.

lává, ztratil ji. Zcela zásadní námitku Navrátil následně vyjadřuje k tomu, že si křesťan své autority volí:

„Sám jsem prožíval a také vím ze svědectví ostatních křesťanů, že například církev ani její autority jsem si nevyvolil já, ale byly mi Bohem přiděleny, a to zcela striktně a vybraně. Z mojí strany nemůže být řeč o „volbě“, ale maximálně o uposlechnutí“⁵⁴⁷.

Dále odmítá Palovo zdráhání se vytvářet jednotu podřízením se autoritě s tím, že podřízení se jednotu nevytváří, ale naopak zachovává, resp. obnovuje:

„Mám-li jednotu, je podrobení se autoritě její samozřejmou součástí. Byla-li tato jednotu narušována a rozbita nepodrobováním se autoritě, podrobení se jí zajisté obnovuje“⁵⁴⁸.

Zřejmě největší výtku má Navrátil k otázce svědomí, jehož akcentace Palou je něčím, co se autoritám AC jeví jako něco velice nebezpečného a co patrně relativizuje jejich pravomoc:

„Svědomí je zde prezentováno jako nedotknutelné. Pokud se odvolám na „svědomí“, zdá se, že mám v každé situaci „právo veta“. Je pravdou, že znásilňuje-li autorita slabé svědomí druhého, hřeší. To ale neznamená, že ji v tomto případě neposlechnu. (Armáda např. takovéto problémy vůbec nezná.) Nejde o hřích definovaný Bibli. Ukáže ho až čas“⁵⁴⁹.

Navrátil tak uznává, že autoritu je třeba poslechnout i v případě, že vede k subjektivně chápanému hříchu a člověk by se tím neměl nechat ve svém svědomí znepokojit, protože je to odpovědnost dané autority. V této souvislosti zpochybňuje i Palův důraz na svědomí z hlediska Bible:

„...všechna Písma se nedovolávají lidského svědomí. SZ s tímto pojmem v dnešním slova smyslu prakticky neoperuje, v NZ jej používá především apoštol Pavel – cca 14 x. (Zbytek NZ cca 14 x)“⁵⁵⁰.

⁵⁴⁷ NAVRÁTIL, Aleš. Poznámky ke stati bratra Fr. Paly o jednotě. Nedatováno.

⁵⁴⁸ NAVRÁTIL, Aleš. Poznámky ke stati bratra Fr. Paly o jednotě. Nedatováno.

⁵⁴⁹ NAVRÁTIL, Aleš. Poznámky ke stati bratra Fr. Paly o jednotě. Nedatováno.

⁵⁵⁰ NAVRÁTIL, Aleš. Poznámky ke stati bratra Fr. Paly o jednotě. Nedatováno.

Apoštol Pavel si tyto důrazy, podle Navrátila, mohl dovolit jen díky jeho „nesmírné teologické síře“. Avšak „bádat v lidském svědomí si dovolili pouze utlačovatelé (Mao Ce-tung, někteří římscí císaři apod.)“ Z Navrátilova dopisu však není jasné, co je tímto „bádáním ve svědomí“ míněno. Zda Mao, či snad Nero nebo Dioklecián zastávali Palovu „herezi“, že kvůli svědomí je možné neuposlechnout jejich autoritu, nebo zda – podobně jako autority v AC – vyžadovali uposlechnutí jejich příkazů bez ohledu na svědomí svých poddaných. Správná je však druhá varianta.

Nakonec, krom jiného, Navrátil příkře odsuzuje Palův výrok, že svědomí je zákon Boží vepsaný do srdce člověka:

„Výrok, že „svědomí je zákon Boží vepsaný do srdce člověka“ je bludný. Svědomí je utvářeno nejen tímto, ale také celou řadou zkušeností a vlivů ze starého života. Proto se svědomí jednotlivých lidí liší. Takovéto pojetí stavějící svědomí na úroveň Božího zákona by obhájilo jednání každého člověka dle jeho svědomí jako nejlepší a nenapadnutelné, což je ve svých důsledcích absolutně zhoubné... Autorita musí korigovat jednání lidí, jakkoliv se odvolávají na své svědomí... poslední odstavec uvádějící, že „svědomí je svrchované“ je deifikací lidského svědomí a tím člověka, který se na svědomí dovolává. Stává se neomylný a nenapadnutelný. Takové pojetí je bludné“⁵⁵¹.

Navrátil tedy zastává svědomí jako relativní, závislé především na daném člověku a prakticky popírá, že by mělo člověku bránit poslechnout autoritu, byť by tato byla v hříchu a i samotný příkaz byl dotyčným shledáván jako mylný a hříšný. Nakonec ovšem i on uznává:

„Je zcela oprávněná obava, aby naše církev při budování funkční struktury autorit neskončila místo u živé církve u mrtvé autoritářské mašinerie“⁵⁵².

⁵⁵¹ NAVRÁTIL, Aleš. Poznámky ke stati bratra Fr. Paly o jednotě. Nedatováno.

⁵⁵² NAVRÁTIL, Aleš. Poznámky ke stati bratra Fr. Paly o jednotě. Nedatováno.

Stanovisko Milana Bubana

Buban nejprve uvozuje, že Palův dopis vidí jako „bratřův příspěvek brněnského problému a jako stanovisko jedné ze dvou stále ještě nesmířených stran“⁵⁵³. Zároveň zde ale nachází „významné myšlenky, které jsou hodny toho, aby byly na úrovni vedoucích naší církve diskutovány“ a vidí zde „hlubokomyslné spekulace nad Písmy“⁵⁵⁴. Všímá si, že stěžejní myšlenkou Palova spisku je otázka lidského svědomí v poslušnosti autoritě a cituje Palův výrok, kde má autorita respektovat svrchovanost člověka, jeho integritu, kterou je svědomí. Buban tuto pasáž koriguje slovy, že autorita má respektovat „také“ (ale nejen) svědomí slabšího ve víře:

„Říkám také, protože duchovní autorita je Bohu zodpovědná i za své vlastní svědomí... Jinak by se jí mohlo přihodit, co se přihodilo Hymenaiovi a Alexandrovi, kteří pohrdli dobrým svědomím a tak ztroskotali ve víře (1 Tm 19n)“⁵⁵⁵.

Ačkoliv Pala mluví o „respektování svědomí“ autoritou, mluví ale Buban o potřebě respektovat „svobodné rozhodnutí“ a těžko říci, zda jsou to v dané souvislosti pro něho synonyma:

„Autorita je skutečně povinná, podle vzoru samotného Pána, respektovat svobodné rozhodnutí jednotlivce, a to i tehdy, rozhodne-li se dotýcný jít do pekla. Stejně tak je však povinná nepoddávat se skleslosti, nýbrž činit zjevnou pravdu, kterou přijala od Boha, a tak se před tváří Boží doporučovat svědomí všech lidí (2 Kor 4,1n). A to i tehdy, není-li lidmi přijata (2 Kor 4,3–5; Sk 20,26–30)“⁵⁵⁶.

Ačkoliv do této chvíle Buban reagoval na spisek okrajově nebo ho spíše doplňoval, to, co si skutečně myslí o podstatě dopisu, uvedl v závěru:

„Bratr Pala postavil svědomí věřícího do role nejvyšší autority, a tím se přiblížil teologii liberalismu (svrchovanost svědomí), ačkoliv „vylepšené“ myšlenkou perfekcionismu (Kristus již vše vydobyl). Na tuto

⁵⁵³ BUBAN, Milan. Vyjádření k příspěvku Františka Paly na téma „jednota“. 10. 1. 1997.

⁵⁵⁴ BUBAN, Milan. Vyjádření k příspěvku Františka Paly na téma „jednota“. 10. 1. 1997.

⁵⁵⁵ BUBAN, Milan. Vyjádření k příspěvku Františka Paly na téma „jednota“. 10. 1. 1997.

⁵⁵⁶ BUBAN, Milan. Vyjádření k příspěvku Františka Paly na téma „jednota“. 10. 1. 1997.

skutečnost si dovoluji poukázat s velkým apelem. Je sice pravdou, že bratrovo pojednání končí vyslovením touhy, aby se celá naše církev řídila pravdou Písma svatého. Je však pro nás Písmo tím, čím by mělo být?“⁵⁵⁷

Pala se tak dle Bubana tedy svým důrazem na svrchovanost svědomí blíží teologickému liberalismu.

Stanovisko Roberta Koukala

Robert Koukal ze třetice daných autorů pak již zcela zpochybnil, že by něco jako svědomí vůbec mohlo zasahovat do poslušnosti křesťana jeho autoritě:

„Boží slovo zde poddání se udává jako příkaz a princip – bez ohledu na vnitřní prožívání člověka, které se dá nazvat svědomím. V Bibli nacházím dva důvody ke vzepření se – zákaz zvěstovat evangelium a příkaz klanět se jiným bohům. Nepředpokládám, že by v církvi přicházel tento důvod v úvahu“⁵⁵⁸.

Další důvody k „neposlušnosti“ zde Koukal neuvádí. Jako jediný zde tedy jednoznačně uvedl, kdy je možné se autoritě v jejím příkaze vzepřít. A to tehdy, pokud autorita bude své podřízené nabádat ke klanění se jiným bohům, a pokud bude bránit v evangelizaci. Jiné důvody jako např. lež, vraždu, krádež, křivé svědectví... ačkoliv k nim biblické autority někdy vedly (viz. 1 S 22,17; 2 S 11,14–15 nebo 1 Kr 21,8–10), Koukal nezmiňuje a jen stěží lze věřit, že by je ani neuznával.

Následný vývoj

Posílení učení o autoritách, ke kterému stále více docházelo, se začalo v církvi projevovat nejenom ve vztahu prostý člen sboru – vedoucí skupinky – pastor – biskup. Koncem roku 1997 předeslal Navrátil ve svém sloupku, že bude posílena i autorita oblastních seniorů:

⁵⁵⁷ BUBAN, Milan. Vyjádření k příspěvku Františka Paly na téma „jednota“ 10. 1. 1997.

⁵⁵⁸ KOUKAL, Robert. K příspěvku F. Paly „O jednotě“. Nedatováno.

„Poslední zasedání Rady církve ze 17. září se také stalo takovou „nápadnou bombou“, která dala předpoklad pro dalekosáhlé změny ve vnitrocírkevní práci: Seniori oblastí budou mít v budoucnu mnohem širší povinnosti i zodpovědnost ve vztahu ke sborům svých oblastí. Přímá zodpovědnost pastorů a jejich sborů ve vztahu ke jejich seniorovi však také vzroste. Vše má, věřím, jeden stěžejní cíl – umožnit do budoucna růst počtu sborů, aniž by byly pastoračně zanedbávány“⁵⁵⁹.

Rudolf Bubik pak retrospektivně nahlíží veškeré problémy ve sborech jako Brno, Praha, Znojmo apod. jako problém s autoritou. Na otázku redaktora Života V Kristu odpověděl:

„Naše církev taky zažila spoustu bolestných okamžiků: dělení, Brno, pak Znojmo... Našel bys společného jmenovatele těchto událostí? Odmitnutí autority. To je společný jmenovatel. Co z toho, že bratři tvrdili: „Mám svou autoritu, přijede bratr z USA, z Argentiny, z Austrálie“, ale tady pro něj autoritou není nikdo“⁵⁶⁰.

Pokud by se zde dotyční vždy podřídili vůli pastora, mohla být zachována jednota, jejíž dosažení nezáleží na pravdě, ale na poslušnosti. Tam pak Bůh žehná. Systém autorit proto vyžaduje, aby se on, jako biskup, vždy za pastora postavil a podpořil jej. Toto učení pak mnozí členové, kteří se s tím setkali, považovali za nespravedlivé, jelikož ani Bůh přece nikomu nestranní. Pokud dotyční vznesli hlasitou námitku vůči biskupovu jednostrannému zastávání se „vyšší autority“, Bubik to považoval za pomluvu, jelikož i on přece musel respektovat hierarchický „systém autorit“. V tomto prostřednickém systému Mojžíšova stolce totiž Bůh mluvil ohledně sboru výlučně k pastorovi (nikoliv třeba ke starším) a pastora bylo třeba se pak z principu bezpodmínečně zastat:

„Nedomnívej se, že s plánem o brněnském sboru přijde za tebou. On si tady někoho postavil. Mnozí mě pomlouvají, že prý je jasné: „Rudek se vždy postaví za pastora.“ Odpovídám: „A mám jinou možnost?“ Já toho pastora ustanovuji a tím ho stavím pod Boží autoritu. Já ho

⁵⁵⁹ NAVRÁTIL, Aleš. Slovo technického redaktora. Život v Kristu. roč. 9., č. 11., 1997, s. 2.

⁵⁶⁰ Rozhovor s Rudolfem Bubikem. Život v Kristu. roč. 20., č. 4., 2008, s. 13–15.

pak musím brát. Není to tak jednoduché ani pro mě, protože jsem ve službách Boha živého. Já musím přijímat jeho principy a ty taky“⁵⁶¹.

Pokud tedy někdo vznášel námitky například k „vizi sboru“ na základě Písma, pak přímé Boží zjevení dané pastorovi tento argument z principu přebíjelo.

Existovala zde samozřejmě jedna výjimka, a to, pokud se dotyčná autorita (pastor) zároveň ocitla ve sporu s autoritou ještě vyšší (biskup). Tak se tomu stalo například v případě prvního rozdělení brněnského sboru jeho kazateli, Pavlovi Marvánovi, který se dostal do sporu nejen se staršími svého sboru, ale i s předsedou AC. Vedení církve pak dalo zapravdu starším.

Je zde ovšem nutné zdůraznit, že Rudolf Bubik zhruba až do začátku nového milénia, kdy plně v řadách AC propukla Torontská obnova, jednal s lidmi okolo sebe velice přátelsky, shovívavě a laskavě a svoji autoritu nepoužíval k vynucení souhlasu. Když se však začala objevovat názorová opozice, a to jak vůči Torontské obnově, tak vůči učení o delegované autoritě, plně využil, a dokonce eticky přesáhl výše uvedené principy k její likvidaci.

Společenský přesah

Pojetí autority se pak nevztahovalo pouze na církev, ale z tohoto pohledu byla posuzována i společnost. Ta měla být ustanovena na základě království, nikoliv na principu demokracie (republiky). Rudolf Bubik zde vycházel z eschatologie, se specifickou interpretací druhé kapitoly proroka Daniele, kde se popisuje železo a hlína. V mísení „železa a hlíny“, v této kapitole popsané, nacházel Bubik skrytý obraz demokracie. Zatímco toto mísení sám Daniel interpretoval jako rozdělené království (nikoliv republiky), které je dílem tvrdé (železo) a dílem křehké (hlína), a kde se tudíž mísí lidé,

⁵⁶¹ BUBIK, Rudolf. Smlouva. Seminář bratra biskupa na duchovním soustředění v Novém Hrozenkově. Apoštolská církev – <https://web.archive.org/web/20080511084749/http://www.apostolskacirkev.cz/view.php?cisloclanku=2007121001> (10. 12.2007).